

Gr. c B. 53

Alteu. Sammelbd!

Philosoph. Teil
B. 47.

X

25

DE
CONTRADICENDI STUDIO,
JUVENILI
PRÆSERTIM ÆTATI PROPRIO,
EJUSQUE
CAUSIS, DAMNIS, ET REMEDIIS,
PAUCA PRÆFATUS,

AD
AUDIENDAS ORA-
TIONES,

QUÆ
IN SCHOLA ASCANIENSI
DIE *14.* OCTOBR. MDCCLXXVI. HORIS POMERIDIANIS

PUBLICÆ RECITABUNTUR

OBSERVANTISSIME ET HUMANISSIME

INVITAT

CHRISTOPH. FRIDER. SANGERHAUSEN.

HALBERSTADII,
EX TYPOGRAPHIA DELIANA.

400

DE
 CONTRADICTORIIS STUDIO
 JURIS
 PRAESENTIUM ET PROPRIIS
 CAUSIS, DAMNIS, ET REMEDIIS
 AD
 AUDIENDAS ORA-
 TIONES
 QUAE
 IN SCHOLA ASCANIENSIS
 DIE 17 OCTOB. MDCCXXVI. HORIS POMERIDIANIS
 OBSERVANTISSIME ET HUMANISSIME
 CHRISTOPH. FRIDER. SANGERHAUSEN
 HALLERSTADII
 EX TYPOGRAPHIA DELIANI.

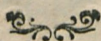
Solent, qui scholas passim regunt, oblata scribendi occasione, circumspicere plerumque materiam cum eruditione conjunctam. Quem ego profecto morem non improbo, si meo mihi vicissim agere liceat arbitrio. Qui enim eorum unice parendum esse puto utilitatibus, quibus meam semel addixi operam, quo modo Vestri non præcipue habeam rationem Commilitones? Idque ego spectans haud magnopere invidiam extimesco eorum, qui nihil probant, nisi quod paulo altius repetitum aut subtilius disputatum inveniunt. Isti potius sciant, nos laudem nec difficultate nec specie metiri sed utilitate, faciliora autem plerumque esse eadem utiliora.

Multa nostra præsertim ætate disci posse atque oportere, minime dubitare potestis vos Commilitones. Atque illud quoque facile est intel-

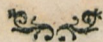
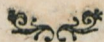
tellectu sine recta animi indole parum proficere vim ingenii. Quid igitur? ad virtutis vos excitabo studium? Non faciam; quando quidem & a nobis quotidie, & a philosophis qui recte vivendi leges præcipiunt, sæpissime factum invenio. Eligam igitur ea, quæ in scholis parum tradi solent, eo autem valent, ut bene olim vivere aliisque jucunde uti possitis. Id mihi cogitanti occurrit contradicendi studium illud, quod juvenibus attributum quasi a natura esse negare non potest, quisquis ætatum humanarum studia aut ex Philosophorum scriptis aut etiam experimento didicit.

A qua peste utinam intentati essetis vos immunesque! At sic parum honorifice de Vestris opinarer ingeniis. Quo enim quis magis viget fervetve hoc plerumque ad illud est proclivior. Quid enim præclarum cogitare de literis putemus eum, qui quidlibet admittere aut rejicere paratus aliorum magis quam suo utitur iudicio? Quid facias huic homini, qui in morem trunci, in quamcunque labefactari se patitur partem. A quo torpore infausto tantum ego Vos abesse volo, quantum a contrario illi, nimioque contradicendi pruritu.

Cujus ante omnia, agite investigemus causas. Cum a natura ita facti simus, ut nos ipsos amemus, fieri non potest, quin, quæ pertinere ad nos ullo modo videantur, ægerrime nobis eripi patiamur. Quare etiam opiniones nostras, quas plerumque quasi particulas nostri putamus haud facilius extorqueri nobis patimur, quam reliquas felicitatis aut etiam corporis partes. Sed sunt aliae causæ plures

plures magisque propria. Primum enim ætas ista nimis fervet, honoris autem cupiditate non tam ducitur, quam regitur. Uti injuriarum ita etiam monitoris est impatiens. Superare alios virtus est, cedere dedecus. Omnis in victoria laus, omnis in fervore spes. Ad hæc rerum, id quod necesse est, paulo imperitior, aut specie sola ducitur, aut quibusdam tantum iisque levioribus veri notis capitur, ita, ut ne in opinionem quidem veniat, posse rem se habere aliter. Quid dicam de opinionibus præjudicatis auctoritatibusque quibus juvenum plerumque acies hebetari aut perstringi, animus autem irritari solet & incendi. Nescire quæ alii sciant, putant grave, dubitare indignum, tacere, turpe. Quæ scripta alicubi legere, aut ab iis accipere, qui eruditionis opinionem adsequuti sunt quandam, in iis acquiescunt ita, ut si quid in contrariam prolatum partem audiant, exardescant, insurgant. Ac nescio annon illam quoque putem causam. Et quamnam? Scilicet æqualium potissimum utitur consuetudine ætas ista. Quo fit, ut sublata majoris sapientiæ, verecundiæque quam inde existere necesse est, opinione, credere possit quilibet quod alius, idem se quoque scire. Inde oritur contradicendi facilitas, ex facilitate consuetudo. Ea quoque est parentum plurimorum perversitas, ut labis istiusce auctores recte dici possint. Quid enim? blanditur filiolo nutricula, assentatur matercula, contradicenti applaudit pater, postremo præceptores servi servæque omnes, si ait, ajunt, si negat, negant. Hoc fonte promanat labes, quæ latius vagata per omnem diffunditur vitam.

Cujus damna mecum, quæso, recognoscite. Uti enim pro-
dit factum, quo cum omni in vita tum præsertim in juventute nihil
est turpius, ita etiam tollit verecundiam, qua sublata, quid est quod
in juvene placere magnopere possit? Quæ cum indignissima sunt,
tum indignius illud, quod vero inveniendò obstat, quo nihil ætati istæ
esse debet deliberatius.

Quod qui invenire voluerit, vacuus sit ab ira, odio, studio, ami-
citiæ, postremo omni cupiditate. Ubi enim ista dominatur parum
valet ingenium. Porro contemplando examinandoque perveniri ad
verum potest ac debet. Quæ omnia absunt ab eo, qui contradicen-
di paret lubricitati. Quid enim doceas eum, qui, quando tenere sibi om-
nia videtur & melius, docere quam discere mavult? aut quæ tanta
esse potest facilitas atque patientia, repugnantem temere ut feras imo
expetas, eidemque te offeras, quin potius spernentem medicinam jubeas
ægrotare libenter. Sed latius vagatur pestis illa. Transiit enim ex inge-
nio ad animum quoque facitque intractabilem. Igitur non feret suaden-
tem utiliora, daturus olim pœnas justissimas, cum qui suadeat habeat
neminem. Contra aduersus contentionibus, rixis delectabitur, alter-
cationibus aletur, jurgiis gaudebit, ex quibus odia inimicitia pugnæ
non possunt non oriri. Sæpe ego vobis, meministis enim, amicitia
prædicavi bona, qua nihil a Deo hominibus dari potuit præstantius.
Sæpe ego ita vobiscum egi: Rerum earum, in quas vester vos fert
animus, omnium, cavete, quamquam consultius expetatis, amicitia,
quæ uti omnibus, ita vestra præsertim ætati est convenientissima, sive
quod

quod in ea minus solet esse offensus, sive quod animus juvenilis, sensibus jucundis magis incalescit. Istam autem amicitiam putatote a Deo vobis datam esse vitæ medicinam, virtutis autem comitem literarumque adjutricem, a qua tantum expectare recte possitis, quantum a re alia nulla. Quare danda vobis est opera, ut habeatis quos ametis, & a quibus amemini. Id autem ut adsequamini fugienda est contradicendi libido, pestis omnis amicitiae gravissima.

Ea demum virtus est, ea prudentia, placere quam plurimis, displicere nemini. Quod non in eam accipi volo partem, ut aliorum benevolentiam quavis mercede redimendam aut emendicandam, aut ad turpes adeo assentatoris artes putemus descendendum. Odi ego istam humani generis sentinam & sperno, offendor taciturnitate eorum, qui cereris sacra custodire videntur, at detestor, qui temperare sibi nequeunt, quin dicenti cuilibet temere obganniant. Atque hunc non meum solum sed aliorum quoque esse sensum confido. Jam cum magna felicitatis nostræ pars, ex aliorum pendeat judiciis, patet, quam noceat sibi ipsi animus contentiosus. Et quo nam hunc modo aut res suas bene agere, aut in gerendis negotiis versari posse feliciter putemus? Id enim ut possimus necesse est, aliorum ut nobis conciliare animos, ad nostramque flectere voluntatem discamus, non autem a nobis abalienare. Quare a tenera inde ætate subigendus est animus, ut imperia ferre discat. Multa olim audire cogemini, multa ferre, multa etiam silentio transmittere. Tum vero cedere temperare sive virtutis erit, sapientiæ autem, non nimis sapere videri. Contra
ubi

ubi vitium istud mature non tollitur aut infirmatur, augebitur in dies, in omni vitæ genere se prodet, multisque modis erit detrimento. Equidem sic mihi persuadeo, contentiones atque rixas quibus iudicum subfella exagitantur, aut Cathedræ eruditorum personant, aut Theologi etiam sæpe dissident plerasque hoc profluxisse fonte. Denique contrahamus enim rem, uti mendax tandem ne verum quidem dicere potest, ubi mentiri non prodest, ita libido pugnandi in consuetudinem abire solet adeo, ut absque omni consilio aut necessitate contradicat.

Satis ego multa hac de re dixisse mihi videor. Nec dubito, quin, quæ contra pestem istam animi remedia sint presentissima quaratis Commilitones. Cui desiderio vestro laudabili, ego profecto non committam, ut defuisse videri possim. Igitur qua id via adsequi possitis, paucis, advertite, expediam. Primum cogitandum vobis est sæpe, falsum hunc esse honorem, non cedere. Leonis ista est laus, in tauris ista est virtus. Homini contra, qui rationibus duci debet, majori plerumque laudi est cedere, quam vincere. Ita enim si etiam causa excidat, adsequitur tamen id, animo suo imperare posse ut videatur, est autem hoc quantum? Contra si vel maxime rem obtineat, amittet tamen verecundiæ laudem, qua amissa, quid est, quo istam satis resarcire possit jacturam? At ne obtineri quidem causa potest contradicendo. Primum enim qui cupide disputat, studio abreptus, omnes veri transilire solet fines, deinde etiam haud obscure præ se fert, se sibi studere, non, vero. Ille autem, quicum disputat, incalcescit vicissim.

vicissim. Quare tacentem eum relinquere facilius poterit, quam consentientem. Quod accidere necesse est omnibus, præsertim juvenibus, quibus ludicris tantum pugnandum est armis, quorum ne usum quidem satis callent. Præterea quotusquisque est, qui ab adolescente doceri possit? aut potius velit? Nec illud quidem præterire debeo, nimirum nullius proflus esse negotii contradicere. Audacia enim o-
pus est, non ingenio. Tot sunt rerum species, tam varii visus. Quid enim facilius est, quam de verbis concertare? aut res quasdam ludicras melius nosse, quas rectius ignorant sapientiores? aut verbum temere prolatum aliter atque dictum erat accipere? Teneamus potius, multas & varias esse rerum species, rationesque multas, quas in iudicando quisque sequitur. Uti enim non omnia omnibus pulcra sunt, ita idem non omnibus videtur verum. Quare qui temere repugnat, probat luculente se rem non ab omni sed una alterave tantum parte exploratam habere perspectamque. Hujus ego rei habeo testem valde locupletem, experientiam. Quo quis enim doctior est sapientiorque, hoc minus plerumque contradicit, contra imperitissimus plerumque idem est pugnacissimus.

Aliter sentimus juvenes, aliter viri. Multa maturior ætas demet, plura adferet. Nolo hoc loco exemplo uti meo, sed virorum Clarissimorum auctoritatibus. Quam multa putatis Spaldingios, Semleros, Ernestios aliosque multos jam probare, quæ juvenes in repugnantibus posuissent, quam multa ridere in quæ olim jurassent? Profecto non tot tantæque esse possunt naturæ vicissitudines mutationesque

B

quibus

quibus fruges ad maturitatem perducit, quam quibus ingenia humana fingit perficitque. Cur igitur juvenes obtinere pugnemus id, quod rejiciemus viri, ridebimus senes? quin suam potius & silentio esse putemus mercedem. Quod dicens nolo mysticam illam Pythagoræ revocare disciplinam cum institutioni contrariam tum vitæ consuetudinique humanæ parum convenientem. Id tantum videre vos volo cui contradicatis, quove loco aut tempore. Ea autem res ita regatur, ut discendi causa fiat, non lubricitatis aut ostentationis gratia, modestiaque diligenter retineatur, adsumta dubitantis aut discentis specie, vitata docentis invidia. Quod quando feceritis, & vobismet ipsis bene consulitis, & aliis eritis jucundi. Hæc fere habui quæ vobiscum differerem. Quæ medicina si quibusdam opus fuerit, proposuisse eandem me non pœnitebit, si minus, habebo hoc magis, quod læter.

Ego vero, accedam enim ad id, cujus causa hæc differui, ad audiendas oratiunculas, quæ die, in fronte hujusce libelli adscripto, a juventute nostra habebuntur, Patronos Fautoresque Generosissimos Plurimumque Reverendos, & quotquot rei nostræ scholasticæ favent, invito devotissime humanissimeque. Qui si quam frequentissimi adesse voluerint, novo nos obstringent beneficio. Scripsi Ascaniæ die

Octobr. MDCCCLXXVI.

Liste

00 A 6277 (1/40) ✓

ULB Halle 3
002 837 331

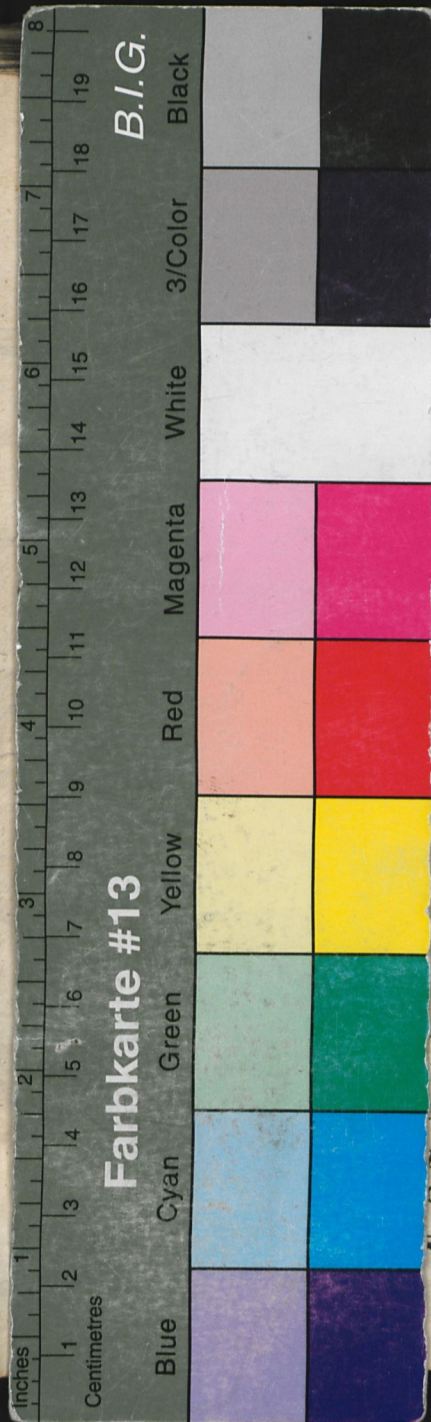
TA-OL

v. p. 18

Reho ✓

B.I.G.

Farbkarte #13

28

DE
 ICENDI STUDIO,
 JUVENILI
 ÆTATI PROPRIO,
 EJUSQUE
 INIS, ET REMEDIIS,
 CA PRÆFATUS,
 AD
 NDAS ORA-
 ONES,
 QUÆ
 OLA ASCANIENSI
 MDCCCLXXVI. HORIS POMERIDIANIS
 ICE RECITABUNTUR
 SIME ET HUMANISSIME
 INVITAT
 IDER. SANGERHAUSEN.

LBERSTADII,
 GRAPHIA DELIANA.

